

XX-2041

Seat No. _____

M. Com. (Part - II) Examination

April/May – 2003

Agriculture : Paper – II

(Co-operative & Rural Development)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

- ૧ ભારતમાં બેરોજગારીની સમસ્યા હલ કરવા કયાં પગલાં લેવાવાં જોઈએ ? સંદર્ભમાં સરકાર દ્વારા લેવાયેલાં પગલાંની ચર્ચા કરો.

અથવા

- ૧ ગ્રામ્યવિકાસની સમસ્યાઓ વર્ણવો. ગ્રામવિકાસ માટે ભારત સરકાર આયોજિત યોજનાઓની ચર્ચા કરો.
- ૨ ખેતીક્ષેત્રે ધિરાણ પુરું પાડવામાં ભારતીય રિઝર્વ બેન્કના ફાળાનું મૂલ્યાંકન કરો.

અથવા

- ૨ ભારતમાં સહકારી વેચાણ મંડળીઓની માળખું સમજાવો. ખેતપેદાશોનું વેચાણ વધારવામાં તેમનો ફાળો તપાસો.
- ૩ આઝાદી પછી જમીન સુધારાઓના કાર્યક્રમનું મૂલ્યાંકન કરો. શું તેમને માનો છો કે હાલમાં તેનો સફળતાપૂર્વકનો અમલ શક્ય છે ?

અથવા

- ૩ ભારતમાં ખેતીના વિકાસમાં સહકારી પ્રવૃત્તિઓનો ફાળો વિગતે તપાસો.
- ૪ ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે બે)
- (અ) ભારતમાં વસતીનું ભારણ
- (બ) ગ્રામ્ય પુનઃવસવાટ યોજના
- (ક) ભારતમાં સહકારી ચળવળ
- (ડ) નીચી કૃષિ ઉત્પાદકતાનાં કારણો.

ENGLISH VERSION

Instruction : All questions carry **equal** marks.

- 1** What steps should be taken to solve the problems of unemployment in India ?

OR

- 1** Describe the problems of Rural development ? Discuss the projects undertaken by the Govt. of India for Rural development.

- 2** Evaluate the role of Reserve Bank of India in providing credit to agricultural sector.

OR

- 2** Explain the structure of cooperative marketing societies in India. Examine their role in improving the marketing of agricultural products.

- 3** Critically evaluate the programme of land reforms in India after independence. Do you think that its successful implementation is possible at present ?

OR

- 3** Explain in detail the role of co-operative movement in agricultural development in India.

- 4** Write notes on : (any **two**)
- (a) Population pressure in India
  - (b) Rural reconstruction project
  - (c) Co-operative movement in India
  - (d) Causes of low agricultural productivity.

—————